

¹⁰
28-3-70

Κομπι 979

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ

Αριθ. Έρωτ. Op. I, 10/1970

Α.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

✱

ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

20 Ιανουαρίου - 10 Μαρτίου 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Έξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κομμόπολις) Κομνηνά.....
(παλαιότερον ὄνομα: Κοῦρ. Λαίρ.), Ἐπαρχίας ..... Ζάνθης,
Νομοῦ ..... Ζάνθης.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος: Ἀνδρου-
λαΐνης... Γεώργιος ἐπάγγελμα .. Διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις .. Κομνηνά Ζάνθης....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον..... Τρία.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον ... Ἀγαθαγγελίδης... Παναγιώτης
β).....

ἡλικία... 57... γραμματικαὶ γνώσεις... ἀνώγειος... Αἰματομιοῦ

..... τόπος καταγωγῆς Κερασούντα ●

Πόντου... Ἐξεδιόρισθη τὸ ἔτος... 1922...

β) ἔτος... Ἐξεδιόρισθη εἰς Κομνηνά... 1924

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων ; Ἄ. μ.κ. Δυνάμεναι... ναὶ παραλιερχησούν
ἐπρωρίζοντο... διὰ βοσκῆν ποιμνίων, αὐτὸ ὑπόλοιπον διὰ σποράν
Ἐπῆρχον αὐταὶ χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα ; Ἐπῆρχον... χωρισταί.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
Ἀκλήμων... εἰς... Μαϊνότητας.....
- 3) Ὁ πατήρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του ; Ὁ πατήρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, ἐξ ὅσον τὰ τέκνα διαμένουν μαζὶ του. ἐξ ὅσον τὰ τέκνα ἀδεκαρίζοντο ἀπ' αὐτοῦ
μετὰ τὸν γάμον των, τοὺς εἶδεν μέρος ἀπὸ τῆν περιουσίαν του.

- β'. 1) Οί κάτοικοι άσχοιοϋνται μόνον εις τήν γεωργίαν ή μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν ; ή συγχρόνως εις άμφοτέρας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν ; .....
.. συγχρόνως... εις άμφοτέρας .....
- 2) Οί τεχνίται (δηλ. οί βιοτέχνοι) άσχοιοϋνται έν παρέργω καί εις τήν γεωργίαν ; *'Όχι, ήσχαλοϋντο μόνο φε την τεχνη των*
- γ'. 1) Εις τά μεγάλα κτήματα : τών γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τών μοναστηρίων ποιοι ειργάζοντο εις αϋτά ; καί υπό ποίους όρους ώς άτομα ή με όλόκληρον τήν οικογένειάν των ; *Εργάζοντο... ζευγίαι. οί άδοιοι. σίχοι. άνευδαριμν. κτηματα... οικια χειθειαιώς... (ως... μισάτορες).....*
- 2) Πώς έκαλοϋντο οϋτοι ; (κολληγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημασακατόροι κλπ.) *μισάτορες* Ποία ήτο ή κοινωνική των θέσις ; ...
 .....
- 3) Ποία ήτο ή άμοιβή των ; (εις είδος ή εις χρήμα;) *εις... είδασ.*
- 4) Έχρησιμοιοϋντο καί εργαται ; εποχικώς, δηλ. δια τό θέρισμα, τό άλώνισμα, τόν τρυγητόν ή δι' όλον τόν χρόνον ; 'Από ποϋ προήρχοντο οϋτοι ; ήσαν άνδρες μόνον ή καί γυναίκες ; ποίαν άμοιβήν έλάμβανον ; ήμερομισθιον εις χρήμα ή εις είδος ; *.. Ναι. .*
'Εφοχιαιώς, διά τό θέρισμα καί τό φύτευμα καθιού
ήροχοντο από έντοπίους. ήσαν άνδρες καί γυναίκες.
ή άμοιβή ήτον κατ' άπομοιήν εις χρήμα.
- 5) Έχρησιμοιοϋντο καί δοϋλοι (ύπηρέται) ή δοϋλαι ; 'Εάν ναι, άπό ποίους τόπους προήρχοντο ; *.. Ναι. από έντοπίους. ....*
 .....
- 6) α) Οί νέοι καί αί νέαι τοϋ τόπου ποϋ επήγαιναν δι' άνεύρεσιν εργασις ; *.. ζυνηθως. εύρισαν. εργασιαι. ειδη. τόπου, σαδοραδιαιώς... έφευγον εις Ρωσιαν. προς αναζητησιςν εργασιαις.*
- β) 'Επήγαιναν εποχικώς : ώς εργαται..... ή ώς τεχνίται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεΐς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (έμποροι) κλπ. ; .....
ως... εργαται.....

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλάμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; . . .

2) φ. μ. τ. ι. κ. λ. . . . . μεύ. 3) με. . . . . καψί. (ἐστὶν ἄφαισι)

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; . . . . . 1910. (περίθου)

ε'. Ἐπὶ ποίᾳ ἐκ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; . . . . . Ἴ. Η. σ. α. ἄγ. γ. α. τ. α. εἰς τὸν τόπον. Ἐδῶ χρησιμοποιοῦνται μετὰ τὸ 1930 . . . . .

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατασκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἢ προμήθεια αὐτοῦ; . . . . .

Δεν υπάρχει σιδηροῦν ἄροτρον . . . . .

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοιχοῦς ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. . . . .

1. . . . . 4. . . . . 7. . . . . 10. . . . .

2. . . . . 5. . . . . 8. . . . .

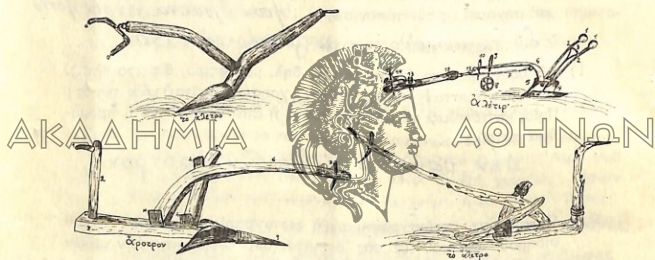
3. . . . . 6. . . . . 9. . . . .

2) Τρακτέρ (ἀπὸ ποίᾳ ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶναι ἐν χρῆσει;) Δὲν ἐχρησιμοποιεῖται ἔτι ἐξήθησαν
3) Μηχανὴ θερισμοῦ . . . . . = // . . . . .

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχῶν (δεματιῶν). *Αεὶ ὑπῆρχε...*
 5) Μηχανή ἄλωνιςμοῦ .. *Αεὶ... ὑπῆρχε. Μετὰ τὸ 1956 ὑπῆρχε*
 στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον *Οὐ καὶ εἰς κατασκευάζει..*
τὸ δὲ μὲν... (κινηθῶς ὄλοι... ἐγκλίσιον... ἐκλιν...)
τέχνην... τοῦ κατασκευάζειν... ξύλινον ἄροτρον!..

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄροτροῦ εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον(1) καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	6.	11. ....
2.	7.	12. ....
3.	8.	13. ....
4.	9.	14. ....
5.	10.	15. ....

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀριθμησιν).

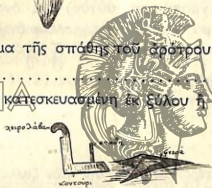
- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. - Ἰχνογραφῆσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφορῶν τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἐκάστου.

... τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὄλων τῶν χωραφιῶν.

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;

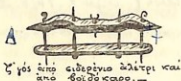
ἦτο ξύλου.

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαί κλπ.).....

α. = πριόνι, β. = ἀρίδι, γ. = ἀρνάρι, δ. = σκεπάρνι.

- 8) α) Διά τὸν ἄροτρον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *Δ.Ι.α. τὰ ὄργωμα ἐχρησιμοῦν βόδια*
Σήμερα χρησιμοποιοῦν ἔνους καὶ ἡμίονους.
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἔν ; ... *Δ.Ι.β. βόδια. 3' 2 ὄνους. 1 ἡμίονο*
- 9) Διὰ τὸ ζεугάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
..Ναί, διὰ τὰ βόδια, διὰ τοὺς ἔνους ὄχι.....

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λουῖρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.). *Ἡ μορφή τοῦ ζυγοῦ εἶναι ἡ βόδια*

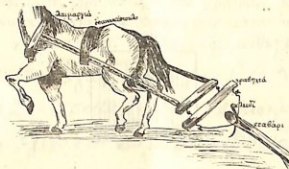
βλ. ἐπε. σχῆμα 3α

ΑΘΗΝΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. .... *βλ. ἐπε. σχῆμα 3β*
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινοῦ, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λουῖρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). ... *Γ.α.τ.φ.σ. ἢ λουῖρι*
- 12) Ἐκ ποῦ γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἔνους ζώου ; *ἀπὸ τὸ 1930*
 Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; .....
βλ. ἐπε. σχῆμα 1

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον... *Ἡ σκευὴ πικρὴ εὐδρίαν φέρει τὸ ἄροτρον εἰς τὰ ἀροστρεφῆ εἰς αὐτήν τὰ ἄροτρα γέχεται χαμούτ (βλ. εἰς εἰκὼν 1).....*

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄρωμα) καὶ σπορά.

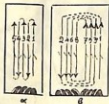
α) Ποῖος ὄρωγωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος) 2) γυναῖκα 3) ὑπηρετῆς. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας... *ὁ ἄνδρας*

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) *Κατ' ἀρχὴν ζεύονται τὰ ζῶα διὰ τῆς ψυχῆς καὶ ἐκ ἀντεχειῖα τὸ ἄροτρον ἐπιδέεται μετὰ τὸ γάϊπο ἢ λουρὶ ὁ ἑσθίος εὐρίσμεται εἰς τὸ μόντρον τοῦ ζεύξιμου*

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον... *τὸ ἴδιον*

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄρωμα μετὰ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία). *Μετὰ σχοινί κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα ἃν ἔχει δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν*

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακὰς (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);
- Ὁργώνεται... τὸ χωράφι... μὲ ἀνοιγομένας αὐλακὰς... κατ'εὐθείαν... γραμμὴν.....
- ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);
- .....

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὴς ἢ σποριές, γτάμιες, σιασιές, μεσοβράδες κ.λ.π.);
- Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο... κατὰ... χτᾶμι. ἐς... ἢ ταυτάδες.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά); μὲ αὐλακιάν; . Ναι... μὲ αὐλακιά.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιηθῶν ἄροτρον;
- Αὐτὸ ὑπάρχει... ἢ συνήθεια, ἀλλὰ κατ'ἐνάγκην... ἀροτρες... φαρὰς... ἐγένετο... ἔργον... ἐλαίψει... ζῶων.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρῆσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί: καθέτως, πλάγιως, βαθιὰ κλπ.
- Ἡ διάνοιξις... τῶν αὐλάκων... μὲ... τὸ ὑνί... πλάγιως... ἐλαίψει... ζῶων... ἐγένετο... τὸ ὄργωμα... μὲ... τὸ... ἐλίπτρι (λίχτρο) κατ'ἐπίπεδον.....

Είς ποία ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. *πρὸ τῆς σποράς πῶς ἐγίνοντο τὰ ὀργώματα. 1) τὸ λίχτρομα. δηλαδή τὸ γύρισμα 2) τὸ τσαμάνισμα (τὸ σάκισμα τῶν βόλων) καὶ 3) ὀργωμα. ἐγίνοντο κατὰ τὸ φθινόπωρον. ....*

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαυτήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῆ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρο-
νάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῆ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. *μόνον
τοῦ ὅτι αἱ ἐπιτάσεις ἦσαν περιορισμέναι δὲν ὑπάρχει
ἀχραντάθαισις.*
- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κρι-
θῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ
ποίαν ἐποχὴν; *Τρία, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ φθινοπώρου.*
- 5) Ποία ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν.
π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; *1) τὸ δίσαιμα 2) τὸ ἀχέρι
3) τὸ ζυγῶνι 4) τὸ ἀφρόνι (ἄφρον). 5) τὸ ἀφίδι (τυροφάχος). 6) τὸ ζριγομά-
μελο (μασφάς).*

β) Μὲ ποία γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδᾶρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

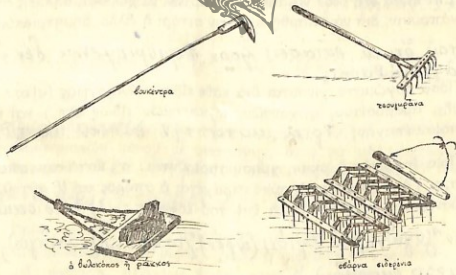
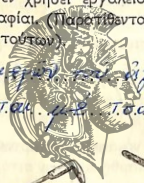
μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; *καθαρίζονται μετὰ...*
φία... ἔλξει φρειδιᾶ... σιδηρᾶν ράβδον, ἢ εὐκτα
ἔχει... τοσαυτετυθῆ... εἰς... τὸ ἄκρον... φυλινης ράβδον
και... ἔχεται... ἴστρο... ἢ... Κ.Ε.Ε.Κ.....

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); ... *Ν.αι* .....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὄργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

Ἡ σκαφή... μετὰ... ἀγροῦ... ἀπὸ δὲν ἔχουν
ἐργαλῆ... ἔχεται... μετὰ... τ.σ.αἶδα ἢ... χαρτοματῆρα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάππα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

έκάστου και παραθέσατε ίχνογράφημα ή φωτογραφίαν) .....

1) Τά... χριστομάελα (καμάς).....

2) ...Τσαυδά... ή... Μομιά... ..

6) Ποία πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν

... τὸν... ζευγολάτην... εἰς τὸ ὄργωμα... ἐβοηθεῖτο ἀπὸ τῶν σύζυγόν του ἢ ἀπὸ ἄλλο ἀφρόσυντο τῆς οἰκογενείας εἰν ὁδοῦχο.

7) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἴδους...

... Δεχ. ὑδάτρου χωράφια, τ.α. ἄσπρια καὶ ἀπὸ τῆς ἐργασίας... εἰδίως εἰς ὄσπρια ἢ ὄσπρια τῶν ὄσπριων ἐχίετο καὶ γίνεται κατὰ αὐλαμίες.

8) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. Τὰ ἀμυγδῆ.....

9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμηλῶν ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς) καὶ ἄλλως. ?ἐφυτεύοντο... εἰς... αὐλαμίας.....

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α.' Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....

Μ.έ. τὸ δρεπάνι.

Ἐὰν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε .....

Χρησιμοποιεῖται ἀκόμα καὶ σήμερα τὸ ἴδιο δρεπάνι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) Μ.ε.τυν.κόσα

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὀμαλή ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν) .....

ἦτο καὶ εἶναι ὀμαλή .....

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του; (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; .....

ἦτο χειρολαβὴ ἦτο μετασκευασμένη ἀπὸ ξύλο

- 5) Ποιος κατεσκεύαζεν αυτά τὰ θεριστικά εργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) *Ὁ...δημητριαρχός... τῆς...χειρολαβῆς...καὶ...κατασκευῆς... ὁ...ἴδιος... ὁ...γεωργός...*
- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσης καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *...τῶν...ὀσπρίων...καὶ...τῶν...δημητριακῶν... ὄχι...*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. *...εἰς...ἐλαχίστων...ὑψος...εἰς...τοῦ...ἐδάφους (0,05m)*

- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὰ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν, μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). *...καλαμια*

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦς τὰ δράγματα (δραξίεις, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; *...οἱ...ἴδιοι...οἱ...θερισταὶ...ἀποθέτουν... ἐπὶ...τοῦ...ἐδάφους...τὰ...δράγματα...*

- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) *...πρὸς...ὁμοῦ... ἢ...κατεύθυνσιν... διασταυρῶνται...*

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. .... **ἀγκαλιές** .....

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματῆαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; **Θερίζουν ἄνδρες
καὶ γυναῖκες. Ὑπάρχουν. Θερισταί, οἱ ὁποῖοι
-οι ἔρχονται δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπὸ τὰ
χώρη χωρῆα (Μουσουλμανοί)** .....

2) Πὼς ἠμείβοντο οὔτοι με ἡμερομισθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀπακοπήν (ξεκοπήν). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομισθιον ἦτο μετὰ παροχής φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν) .....

**κατ' ἀποκοπήν. ἢ ἀμοιβή ἦτο εἰς χρῆμα.
τὸ ἡμερομισθιον ἀνευ φαγητοῦ** .....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερον τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσην (δηλ. νὰ μὴ πονῆ ἡ μέση των) ; .....

**Οἱ θερισταί ἔφεραν εἰς τὰς χεῖρας ἀνίας
(ἀπὸ τὸν ἥλιον) μεγάλαν μίανον (ο, 10 εως 0, 15) διά
καὶ αἰφύρων. Ἐπισημαστέρας σιτάχαις (ἐρίθια).
κατὰ τὴν ἀρξίν. ἔφεραν δὲ ἐν περιεβαλλόντο
τιώτοτα εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος των.**

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμὸς ; *ἸΟΥΛΙ*

.....
.....

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. *Ναὶ*.....

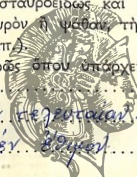
*Ἄεσα... ἀρωγί... εἰς τὸ βράδον... σάκ... ἤλιον... αὐτὰ...
ἀμολ... ἀρμος... τὰ κώματα... κηθ... τὸ πᾶν... αὐτὰ
χολ... γὰ... σφειρά... μοῦα... γὰ... εσομαχί... τὸ ψυμίνου
χολ τὸ χοιμαχί κηθ.*

6) Πόῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποῦ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαι, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου υπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι εἶθιμον.....

*Ἰ.Σ. ἀπὸς τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ
δὲν εἶχαν... κωνέν... εἶθιμον*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν*

.....
.....
.....

- 2) Πώς γίνεται τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν. *Μ.ε.τ.ο.π.ο.*

*θερισμῶν ἄλλοι· αἱ θερισταὶ· μετέφεραν· πᾶς...
ἀγκαλιές· συνήθως· εἰς· τὸν ἀρχηγόν· τῆς ἀφ-
γεγνήσας· ἡ ὀφείας· ἕματα· τὸ δεμάτιασμα·.....
τὸ ἄνοντο· μὲ σκαλίσια· ματαβυεντικμένα·
ἀπὸ· στάχους· κατὰ τὸ δέσιμον· τῶν δεματιῶν
δ.δ.κ. ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχαλζιόν·.....*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐποποθετοῦντο ; *Μ.ε.τ.ο.π.ο.*

*τὸ δέσιμον· συγκεντρώνοντο· εἰς δεμάτια· εἰς
ὠρισμένον· μέρος· τοῦ θερισμένου ἀγροῦ· ἀπὸ
15· αἱ· ἕματα· τὰ λεγόμενα πεντάδια· ὁποῖο-
θετοῦντο· ματὰ τῆς εἰσῆς· σειρά· 5 + 4 + 3 + 2 + 1·
καὶ ματὰ τὴν αὐτὴν γορὰν.*

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

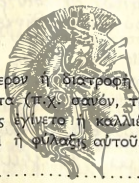
Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς... *τὸν φεβρουάριον*

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν... *ἔσθλ. ἢ ἔπιτασις. ἤτο. μιμρά. τὸ ἐβάλισμο τῶν γεωμῆλων. ἐγίνετο μ.ε. σκαπάνη, ἔσθλ. ἢ ἔπιτασις ἤτο. μιμρά. μ.ε. ἄροτρον. (τὸ ἴδιον ἄροτρον τοῦ ἐχρησισμαδοιοῦσαν. καὶ δια. ἐκπ. ἐκπῶν.)*

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΙΣΤΩΝ

1) Ἐσπυρίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκου); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ... *!ΟΧΙ*

2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.).

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας)

3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) .....

.....
.....

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Ἐδίδουν. τὰ μακρὰ ἤτο. τὰ βασιμὰ. ἀφροῖόν. τῆς φερριοντῆς
μαί. ἢ ἐργασία του. συνέειπτε. μ. ε. εὐν. ἀλωνισμὸν. ἔ. ε. ἰ.
Ἐδίδεται. μεγάλην σημασία. εἰς τὸν αἰωνισμόν. ἢ μεταφορά
τῶν δεματιῶν. ἐγένετο. μ. ε. τὸν ἀλῶνι. εἰς τὴν αὐλὴν.
τοῦ σπιτιοῦ ὅπου εὐνοῦται αὐτὸ ἀλῶνι.

2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμόν δεμάτια. Εἰς τινος τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετησεως; .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

.. Ὁ. χώρος. ὅπου τοποθετοῦνται. τὰ. δεμάτια.
ἀρχεται... Ἐ. ε. φ. α. γ. ἰ. ....

3) Ὑπῆρχεν ἀνεκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; .. Ἐ. ε. φ. α. γ. ε. ....

4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; ... Ἐ. ε. ἰ. ἢ. αὐλῆν. τῆς οἰκίας: ...

5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἔαν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενεῖας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του, δηλ. με ποίαν σειράν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Ἰ. ν. ἡ. ε. . . εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν . . . . .

6) Ἐκ ποίου ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἰ. ν. ἡ. ε. . .

τὸν ἠέγουστο καὶ τελεῖωνε . . τὸν ὀκτώθριον

7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) . . Χωματάλωνο . . εἰς . .

ἐκῆμα . . ἡύλων . . . . .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

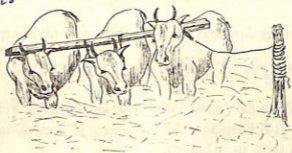
8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμού· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων) . . . . . Καθαρισμός . . χόρτων . . καὶ εἰσα-

λειψις . . τοῦ δαπέδου . . ἐκ χώματος . . . . .

9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνισμού γίνεται ὀρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ἰ. ν. ἡ. ε. . . . .

10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν στοχύων πρὸς ἄλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.
 τὰ δέματια . τὰ ἔμολον . εἰς τὸ μέσον . καὶ ἐν . . .
 συνεχεῖαι . ἔρριχλον . μέσον . εἰς . τὸ ἀλώνιον . τὸ μέσον .
 τοῦ . στάχυου . εἶχε . καρπία . τὸ ἑκάστον . ἐγένετο . . .
 θυμῶν .

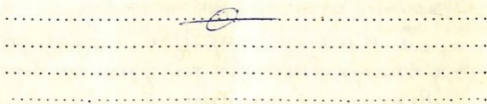
11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
 ῆσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
 νισμοῦ ξύλιος στυλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος σπηγερός,
 στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.α.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ εἰς τὰς ἀλ-
 ωνίσματα σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶων, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καλοῦται νὰ κόβουν τὰ στάχυα. . . . .

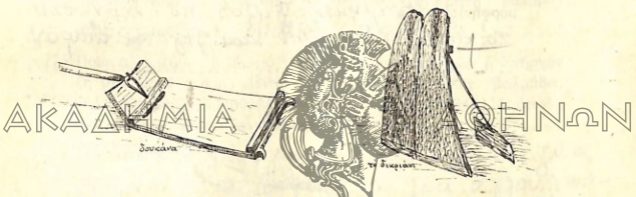
..... ἀντικτῶν . τρέφον . ἀλώνισμα . τῶν
 σταχύων . . . δέν . ἐκρηκισμοῦ αἰνίαν . ὡς τὸ ἑκά-
 στον . κατὰ τὸν . . . . .

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
 στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς,
 αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δέν ὑπάρχει στυλος εἰς τὸ
 μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλώνιζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
 μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν
 λαιμόν ἑκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἀλωνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχθυογραφήματα).....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀπροσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκιάνα, δικριάνη, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἄπο ποῦ τὸ ἐπρωμηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) Ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; .....

...τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα... χρησιμοποιεῖτο εἰς τὸν Πόντον καὶ... κατασκευάζετο ἀπὸ εἰδικῶν τεχνιτῶν εἰς τὸ σκῆμα... ἀπορροῦ... με... ζυμ... καὶ ἀγρῶτος... ἀπερίθω... ἀξέχεται... δουκιάνα... καὶ... ἐκρηκίμο... ὡσεὶ εἶτα... τὸν ἀλωνιστικὸν... τοῦ σίτου... καὶ τῆς κριθῆς.

δ) Ἐπὶ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἄλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;.....

...Ὁ... ἄλωνισμός... ἀρχίζει... τ... ὥραν... ἀφ' ἧρας...
 μετὰ... τῆς... ἀνατολῆς... τοῦ... ἡλίου... καὶ... διακόπτεται...
 μετὰ... τῆς... δύσεως... τοῦ... ἡλίου... .....

12) Ποῖα ἄλλα ἄλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρῆσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιοῦνται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δοκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): ...

... ἑξήμισθες... ξύλον... τοῦ... ἑξήμισθου... ἔχει...
 τὸ... ἄκρον... ὀδοντωτὸν... καὶ... γέγεται... δικράνι... .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἄλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μετὰ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἄλωνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἄλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχους ;.....

Ναί

14) Ἦτο ἐν χρῆσει εἰδικὴ ἄλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). ..

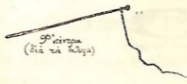
... ἔχειται... ἑξήμισθες... ἔχει... μῆκος... τ... ἑξήμισθου...
 ... εἶναι... ἑξήμισθες... μετὰ... τοῦ... ἑξήμισθου... εἰς... τὸ
 ἐρωτηματολόγιον μετὰ τὴν διαγραφήν εἴτε εἰς τὸ ἄκρον
 δεῦν ἔφερε κερδί - 22 -

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης, κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν . . . Ἡ . . . ἐργασία . . . τοῦ ἀλωνιοῦ . . . σματος . . . ἐνὸς . . . στρώματος . . . λέγεται . . . ἀ. ἐ. ἢ . . . σ. ε. ρ. α . . . . .

σφίοντα
(διὰ τὰ θύλα)

σφίοντα
(διὰ τὰ ἔλαια)

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχισθοῦν διὰ τὴν ἀποχωρισθοῦν τὰ ἀχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (Ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)
ἀβόριστοι . . . ἢ . . . ἀλιχιστοί . . . . .

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικὴ ἀλωνιστὰ (Ἐν Αἰτωλία : βαλμάδες, δηλ. κοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναρατοὶ καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βρόδια ἢ ἀλφια καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν . . . . .

Ὁ ἴδιος . . . ὁ γεωργὸς μετὰ ἰδικὰ του ζῶα
ἐοῦ . . . εἶχε . . . εὐαίρετα καὶ ζῶα ἀλλοῦ γεω-
ργοῦ . . . . .

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ ζῶα καὶ μετὰ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μετὰ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Νοῦ . . . τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον . . . . .

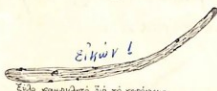
- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο ἔκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο ἢ πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; . . . . .

Ἐλέγετο . . . λιγέρ . . . καὶ ἐκατασκευάζετο ἀπὸ
διόφρα ξύλου . . . εἶχε μῆκος . . . 2 μ. καὶ πᾶχος . . . 0,03 μ.

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
 Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται), χρήσις τοῦ κοπάνου·
 (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.)... εἰς... τὸ... ἀλώνι,.....
 .. διὰ τὸ... φασόλια.....

κοπανοὶ στρογγυλοὶ

ξύλο κομμινοῦ ξύλου τὸ κοπάτερον
 μικροῦ ἑσφύδι δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἄνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῆ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν ; .. ξυγκομιθῆς .. μέγαν. ὑδρό .. ἀπλ. μεθωλι
 τῆς .. οἰκογενείας.....

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
 Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι
 στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ;
 Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ σταχύς, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

ἀ. ἀ. εὐθείας... εὐθεί. τοῦ... εὐδαφρῆς... ἐγένετο. τὸ κοπάνισμα
 ἠδὲ ἐξελθῆς κυρίως... εἰς. τὰν. χωρισμὸν. τοῦ. καρποῦ.

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; *Εάν ναι, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρήση ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συμπατριῶς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....

ἀ. ἀ. εὐθείας... εὐθεί. τοῦ... εὐδαφρῆς... ἐγένετο. τὸ κοπάνισμα
 ἀ. ἀ. εὐθείας... εὐθεί. τοῦ... εὐδαφρῆς... ἐγένετο. τὸ κοπάνισμα

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ... ..

ἀ. ἀ. εὐθείας... εὐθεί. τοῦ... εὐδαφρῆς... ἐγένετο. τὸ κοπάνισμα
 ἀ. ἀ. εὐθείας... εὐθεί. τοῦ... εὐδαφρῆς... ἐγένετο. τὸ κοπάνισμα

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλου ἢ ἐπίμηκες ;
 Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει . . .

ἄνθρωπος . . . στραγγιζόμενος . . .

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο . . .

Ὁ ἀνέμισμα . . . γίνεται . . . μὲ τὸ . . . λεχμετέρ . . .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνέμιζει) ἄνδρας, γυναικὰ εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Λιχνᾶ . . . καὶ ὁ ἀνδρῶν καὶ ἡ γυναικῶν . . .

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ. (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτέρον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σίτος κλπ ;

Ὁ ἀνέμισμα . . . τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια
μετὰ τὸ λίσσιμα παραμένουν . . . λεχμετέρ . . . σμίθαρα . . .
ἂν . . . ἐσυνθίξεται ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ καρποῦ
διὰ τὰ σμίθαρα . . .

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο ; πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολόνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 θίζεται τοῦτο ..... Α. ΕΥ... ΞΙΝΕΤΟ.....

6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιγνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; Ἡ διαλογή
τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα χονδρὰ
τεμάχια τῶν σταχύων γίνεται μετὰ τὸ κόσκινον
τὸ ἀριλόγιον.....

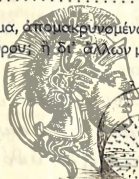
Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου; ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

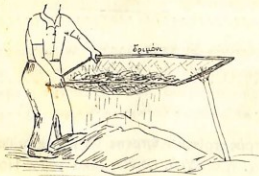
ΑΘΗΝΩΝ

κόσκινον καλὸν δερμάτινον

κόσρος ἢ ἀριλόγιος

ἐριμόν

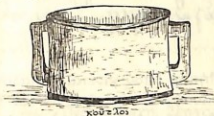
νων μετὰ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετὰ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) *Καται. το. αἰτεμισμα ἀπομαρύνεται... καὶ ἄχυρα. ἢ. Ἐναυλαμεινισμα. ξέ. και. ὄ. λαι. ἀπομαρύνονται... τοῦ. καρπῶ. δια... ταῦ... μω. σμίναν. (μω. σμ. κ. κ. τ. ὄ. λαι. ο. ὄ.)*

- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; *ἢ. γαῦ. ἐτοιμασθῇ. ὁ. καρπῶ. σχηματίζεται... εἰς. σωρό. Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ... ὁ. σταυρός. καὶ ἀναλαμβάνει ἀπροσμίλητος καὶ ἀσπασμὸς... τοῦ σωροῦ... ἀπὸ. τοῦ. γεωργοῦ. ὁ. σταυρός. ἀρχίζει ἀπὸ τῆς βάσις, διέρχεται ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ σωροῦ καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην.*
- 8) Ἄλλὰ ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

γ'.1) Ποῖαι ὀφειλά πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἄλωνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἄλωνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ και ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας)....*Ἡ... δεικνύει ἦταν μία δοξαρία τοῦ ἔθρουσε καὶ μεταβλητῆ εἰς τὸ ἄλωνι ἢ τὸ σάιτι. (ἴσ... Ταξηνιτάρ μετροῦσε τὸ καρπὸν (ἐπιδορυμῆ μετὰ σάιτι) μι. ἔθρουσε δέματα, δέν ἔθρουσε εἶδος ἄλλο χρῆμα.)*

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωισιῶτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρῆσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημοτριακῶν (δνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνθεσίας) *Ἰ. καρπὸς ἀποθηκεύετο ἐντὸς τῆς οἰκίας εἰς εἰδικὰ ἀποθηκῆς... κυρίως ἐντὸς... (ἀποθηκῆ)*

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; ... εἰς ἀλωθρίων... ἐντός τοῦ
χωρίου (ἀχυρῶνα).....

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλύτερους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ;.....

... ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου ἐγένετο μετὰ τὸ
ἀλώνισμα.....

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκόρον καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;.....

Δ'. ΕΤΗΣΙΑ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; .....

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποιοι άνάπτουν τήν πυράν' παιδιά, ήλικιωμένοι, ποίος άλλος ; ...

2) Ποίος ή ποιοι συλλέγουν τά ξύλα, θάμνους κλπ. διά τήν πυράν.
Τά κλέπτουν ; "Αν ναί, άπό ποιον μέρος ; .....

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποίαι αί συνήθειαι εις κάθε τόπον διά κάθε πυράν ;

1) Προσευχάι, διάφοροι επικλήσεις, ζόρικα, άσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τά σχετικά κείμενα .....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω άπό τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερής)

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρᾶς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . . .

.....
.....
.....
.....

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . . . .

.....
.....
.....

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΙΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ε. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧ. ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΠΟ:

Τηφωτ. 8849, 9889
ΔΙΕΥΤ. ....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Toi' Επιμ. Αρχ. Κορυμ. & Κορυμ.

Σ. Κορυμ.

Α Π Ρ Ο Σ

Το Κέντρον Ἑρευνῶν τῆς
Ἑλληνικῆς Λογογραφίας.

Εἰς ἠθέλιαν

"Περὶ συλλογῆς λογογραφικῆς ἔργων"

Ἐχομεν τὴν τιμὴν ν' ἀποστεί-
ψωμεν ὑμῖν λογογραφικὸν ἔργον
συλλεγὸν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἡμετέ-
ρου Γαβριὴ Γεωργίου.

Ἐν Κομνηνῶν τῇ 19-3-1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ἐν τῇ τοῦ Σκελείου

ΔΑΘΗΝΩΝ

Λαογραφικά στοιχεία του χωρίου Κομνηνών

Τό χωρίον τῶν ΚΟΜΝΗΝΩΝ εὐρίσκεται εἰς τό Ἀνατολικόν τμήμα τοῦ Ν. Ζώνθου. Ἀντιλεῖ εἰς τήν ὄρεινάν περιοχήν ἀπό τοπογραφικοῦ-εὐδαϊδυστικῆς ἀπόψεως καί εἶναι κτισμένον εἰς τῆς δυτικῆς κατεύθυνσεως τοῦ ὄρεινου συγκροτήματος Ἀχλάτ-Τσαλ. Ἀπό τῆς τρεῖς πλευρῶν τοῦ κωλύεται καί ἀποσφαλᾶσεται ἐκ τῶν ψυχρῶν ἀνέμων τοῦ χειμῶνος ἀπό τῶν ὄψωμάτων τοῦ Ἀχλάτ-Τσαλ καί μόνον ὑπὸς τό δυτικόν μέρος ἔχει ἔξοδον καί ἀεδινόν ἔδαφος, ὅθεν καί ἡ μαθητηγικισμός γῆ τοῦ χωρίου μέχρι καί τῆς ἀριστερῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Νέστου.

Οἱ κάτοικοι εἶναι ἔθνη Πόντιοι καί ἤρθον κατά τὰ ἔτη 1918-1924, γέροντες καί τήν ἀρχιτέχνην τῆς γουρτομαγίας (γερτομαρῶν).

Εἰς τήν σημερινήν θέσιν τοῦ χωρίου, ὑπό τοῦ 1912 ὑπῆρχεν **ΑΚΑΚΑΔΗΜΙΑ** τήν ἐπισημίαν Κούρ-τσαρ τοῦ ὅθεν καί ἀπό τῶν βουλγαρικῶν το 1912, ἐκποσε δὲ ἐκτίθη μέχρι τῆς ἀρίστου τῶν Ποντίων.

Τό 1925 μερίνη τῆς ἑδικοῦ Ἀρματαστάσεως Προφύγιον ἐκτίσθησαν τρεῖς συνοικισμοί εἰς τήν θέσιν τοῦ Κούρ-τσαρ οἱ ὁποῖοι ἀπετέθησαν τότε καί ἀποτελοῦν σήμερον τό χωρίον τῶν Κομνηνῶν.

Διὰ τῆ δόξῃ ἡ ἐδωνυμία - Κομνηνά - ἐχρεώσθη νά κληθῇ ἡ ἀπογορητοῦ τοῦ 1925, ἡ ὁποῖα καί ἀφορᾶσισε νά δόξῃ ἡ ἐδωνυμία Κομνηνά κατ' ἐθέτασιν τῶν Κομνηνῶν ἡγεταρῶν τοῦ Βυζαντίου, οἱ ὁποῖοι ματῆγοντο ἐκ τῆντον.

Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ἀποδυστικῶς μέ τήν κωδονομαγίαν καί μερικοί ἐξ' αὐτῶν καί μέ τήν γουρτομαγίαν καί τήν μαγίαν τῶν δαμπτριασῶν. Ἡ σιδάρα τῶν δαμπτριασῶν γίνεται εἰς κτήματα τὰ ὅποια δέν ἀποσφάρονται διὰ κωδονομαγίαν (εἰς ἀίονα), καί γίνεται κατά τόν ἴδιον ἀερίδου τρόπον ὅπως ἐγένετο καί εἰς τόν Πόντον μέ ἐλατίστας

μεταβολάς, κυρίως ως προς τα μέσα μαθησεχίας.

Τό μνημα τό δαδαιόν ἀπορρίφεται διά σάδραν ὀρχώνεται κατὰ τόν Αἰχονστον, σβαρνίζεταί καί κατὰ τόν Νοεμβριον, Δεκεμβριον καί Ιανουάριον σάδειρεται καί ὀρχώνεται. Τό ὀρχωμα χινηται μέ δύο ὄρους ἢ μ' ἕνα ἡγίονα. Εἰς τόν Τρόντο τό ὀρχωμα ἐχέρετο μέ βόδια καί ἐκποικαδοειτο τό ζύγινο ἄροτρο, τό ἄροτρο τό ὄδοιον ἐκποικαδοειτο καί κατὰ τά ἄρῶτα ἐντιπύ ἐχματαστάσιως τῶν εἰς τὴν Περιοχὴν αὐτὴν. Τό ἄρῶτο ὀρχωμα (χίχτρεμα) εἰς τόν Τρόντο ἐλθειπει βῶν ἐχέρετο μέ τό ἐλίτρι. Μετά τό χίχτρεμα ἐχέρετο τσαμάνισμα (σβαρνίμα) μέ τό τσαμάνι καί κατὰ τό γθινόδωρο σάδρσιμο καί ὀρχωμα.

Ἡ γιδανσις ἐδῶ χινηται διά κρημῶν γιδασεμάτων κατὰ τόν ἡφρίγιον.

Ὁ θειρισμός χινηται τῶν ἡφρίγιων ἀπό Μουσουλμάνου ἐρχάται

ΔΑΚΑΔΗΜΑΤΙΑ Αὐτῶν τῶν ἡφρίγιων καί τῶν ἡφρίγιων

Ἡ μεταφορά τῶν στάχων χινηται δι' ὄρων εἰς μίαν θεσὴν ἐξω ἀπὸ τό κηριό. Εἰς τὴν θεσὴν αὐτὴν συχεντρώνονται ὄλοι οἱ στάχες τοῦ κηριό. Ἐπὶ ἐκαστος χερσός κἀρει τό θυμῶν τῶν εἰς ἐκῆμα μύνον. Τόν Αἰχονστον ἀγωνίζονται ἀπὸ ἀγωνιστινάς μηκράνις αἱ δαδαισι ἐρχονται ἀπὸ ἄλλα κηρία. Εἰς τόν Τρόντο ἐκαστος εἶχε τό ἀγῶνι τῶν τό ὄδοιον εὐρίμετο εἰς τὴν αἰγῶν τῶν. Τό ἀγῶνισμα τῶν στάχων ἐχέρετο μέ τὰ γῶα (βοουειδῆ) ἢ ἐξῆς: Κατ' ἀρχὴν γέρονται τὰ βόδια διὰ τῶν γυχοῦ. Εἰς τό μέσον τοῦ γυχοῦ ὑπάρχει γάιτος μέ τόν ὄδοιον συνδέεται τό δουμάνι, ἢ ἡ ἀγῶνιστρα. Τὰ δύο γῶα τὰ δαδαισι ἔσφον τό δουμάνι ἀπὸ ἐκινῶντο κυριαμῶς μέσα εἰς τό ἀγῶνι.

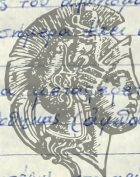
Σημειωτέον ὅτι, τὰ δαδαισι ἀπὸ ριχθῶν εἰς τό ἀγῶνι, εἰς τὰ Τρόντο, ἐτεμαχίζοντο εἰς τό μέσον. Τό κηριμα τοῦ στάχους ἀπὸ ἔχερε τόν κηριό ἐρίετο εἰς τό ἀγῶνι διὰ τῶν ἀγῶνιστῶν, τό κηριό τῶν τό ἐκινῶν θυμῶν καί ἐκινῶν ἀρχότερα τῶν ἐδῶ εἰσετο ἢ

επιμαρία (κατά το φθινόπωρο) το αλώνισον, άλλως το ξερκει-
μοσάειον εδωσ ητο ως τροφή δια τα ζωα κατά τον χειμώνα.

Αφού τελειωσθ το αλώνισμα των στάχων, με το τουρκοκί
(σταίς γήινος εμ με άλατος οιομ) εσυμμετρώνοντο εις το κέντρον
του αλώνιου εις σχήμα κύκλου και εν συνεχεία εβένετο το ανέ-
μισμα. Ειδιάς γιχνιστής δεν υπήρχε. Ερίχνοντο και οι άνδρες και
οι γυναίκες. Μετά το γιχνισμα τα παραμείνοντα κομμάτια
αδιαχωρίζοντο δια κοσκίνου (κοσκίνε τ' αλώνιου: ματισμενασμένο
αυτό εάρμα). Αφού μακρυσθ ο μακρός αδό τις ζέρες ύρες συμ-
μετρώνεται εις σωρόν. Εδι τούτον χαρίζεται σταυρός και άμορφεί
προσκύνησις και άσκασμός του μακρού υδό των άσπερσιμορφικον.

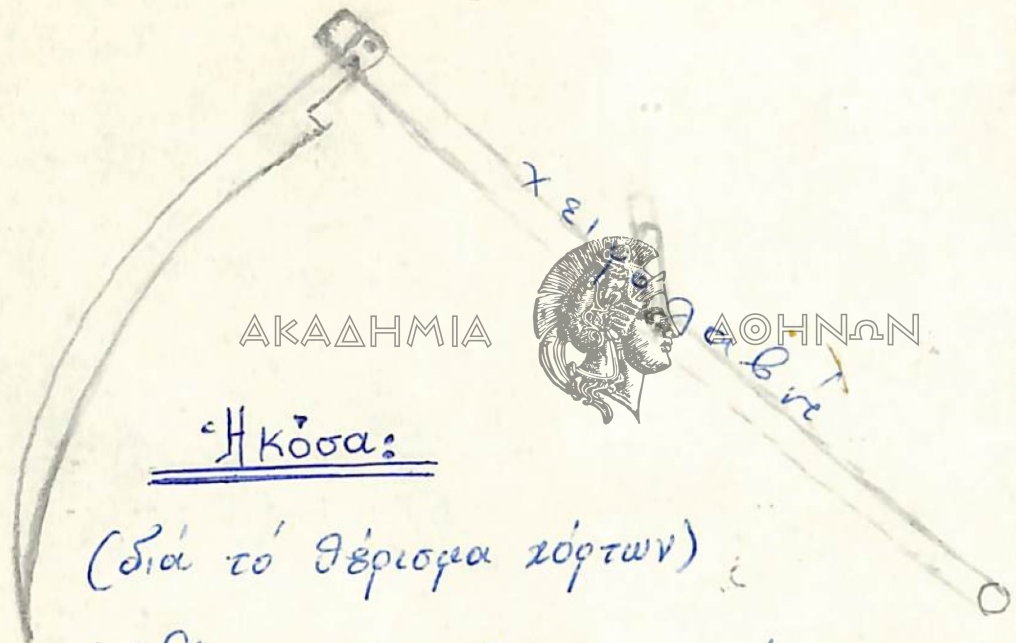
Ήω εην ότι ο τρόπος αυτός του άλωνισματος εγένετο εις τόνπτοντο
αι εδω μέχρι το 1956 περίπου, σήμερον εις άρτιασταταη άπό άλωνι-
στιας μηχανάς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ Ζωα μεταφρασαι ΑΙΟΘΗΝΩΝ
άποθηκεύεται εις ειδικάς άποθηκείας (απόθηρη)

Η συλλογή των άνωτέρω στοιχείων εγένετο υδό του
[Γεωργίου Ανδρουτσάκη διδασκάλου. Αδό 20 Ιανουαρίου μέχρι
10 Μαρτίου 1970]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ κόσσα:

(διὰ τὸ θέρισμα χόρτων)

Ἡ ἴδια χρησιμοποιεῖται καὶ σήμερα.

Τὸ Παλαιὸν ξύζινον ἄροτρον
δὲν χρησιμοποιεῖται.

1 = οὐρά

2 = οχ ἢ σαῖτα

3 = ταμῶν

4 = ὕνι

5 = αὐτίδα

σχῆμα 3^α

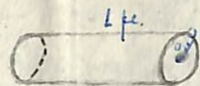
Ζυγός (διὰ βόδια)

Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὸν πόντο
αἰ ἐδῶ μέχρι τὸ 1960 περίπου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

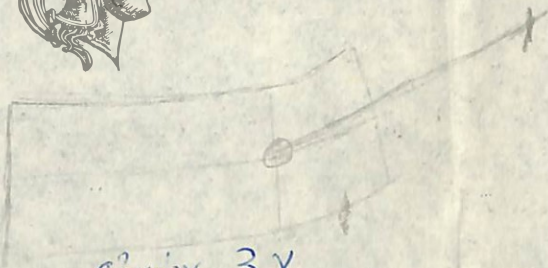

ΑΘΗΝΩΝ

σχῆμα 3^β

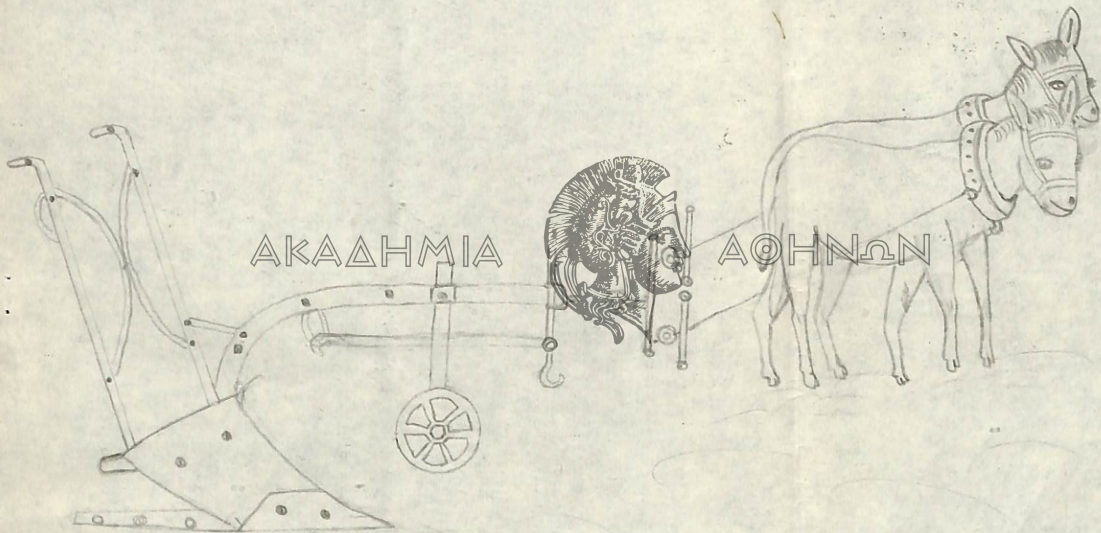
ἀγωνόδετρα

Εἶδων 3γ

δοματι: Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὸν
πόντο αἰ ἐδῶ μέχρι τῆς
ἀρχῆς ἀγωνιστικῶν μηχανῶν
(μέχρι τὸ 1956 περίπου)

Ἔτσι γίνεται τὸ ζεύγιο δύο ὄνων μὲ σιδηροῦν ἄροτρον (σίκερα)

ἔτσι γίνεται τὸ ζεύξιμο τοῦ ἡμιόνου με σιδηρῶν ἄροτρον (σκιερα).

1 = Χαλκὺν

2 = Χαλκιάς

3 = Πάρμεν ἢ τερεγία

4 = Τειεῖρ

5 = Ὄχ

6 = Τὸ σίδηρο τοῦ τειεῖρι

7 = λιμῖχ

8 = Μαχαῖρ

9 = Τὸ θανίδι τ' ἀγερτί

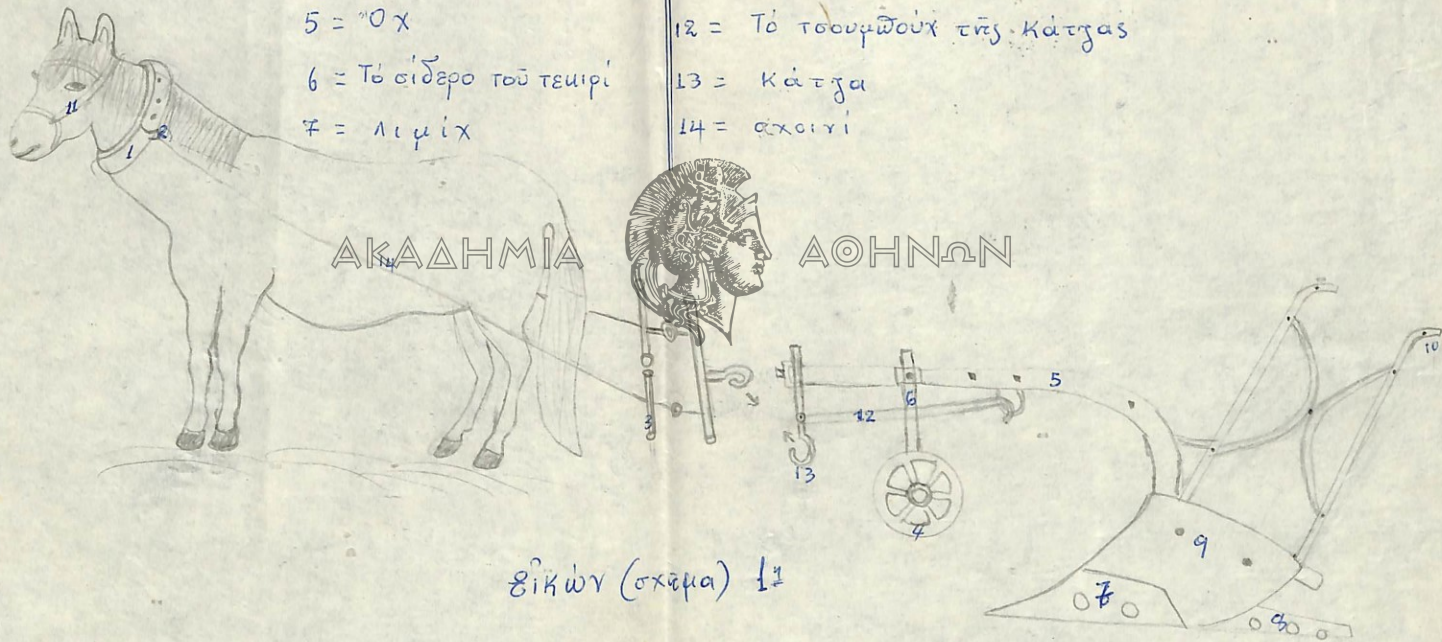
10 = χερούρι ἢ γάβε

11 = Δουδιά

12 = Τὸ τσομπῶνι τῆς κάτγας

13 = Κάτγα

14 = ἀχοιγι

β) Αμερική της Γουίνης

ήτοι 70 γραμματειακές γυνήσες Γ' Δημοτικού

τόπος ματαγωγής Τραυδεζούντα

Συνεδρίαση το έτος 1917

Εχματεστέον εις Κομνηνά το 1929.